

Aan: de minister van Economische Zaken en Klimaat,
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Onderwerp: Voornemen en Voorstel voor Participatie Nieuwbouw kerncentrales
Datum: 3 april 2024

De leden van de fractie van GroenLinks-PvdA in Provinciale Staten van Zeeland hebben uw 'Voornemen en Voorstel voor Participatie Nieuwbouw Kerncentrales' van 8 februari 2024 beschouwd.

In onderstaande reactie geven wij u onze reactie.

De Vraagstelling

De vraagstelling in uw Voornemen is te beperkt. U gaat er in deze procedure van uit dat het besluit tot de bouw van nieuwe kerncentrales reeds genomen is, terwijl u ook aangeeft dat pas in 2025 een besluit daarover zal worden genomen. U kunt de huidige situatie zonder nieuwe kerncentrales, niet uitsluiten van de inspraak. Dit is een helder principe in elke besluitvorming en is tevens vastgelegd in het Verdrag van Aarhus.

Wij verzoeken u de vraagstelling te verbreden met de nul-variant "geen nieuwe kerncentrales".

De Nul-optie

U kiest voor minstens twee nieuwe kerncentrales als aanvulling op zon, wind en waterstof. Het is deze keuze die aan de basis ligt van uw Voornemen en mede daarom dienen alternatieven zonder kernenergie ook beschouwd te worden. Uw scenariostudies van TNO, Berenschot/Kalavasta, Netbeheer Nederland en Witteveen+Bos adviseren u niet om kerncentrales te bouwen. In tegendeel: kernenergie is in elke studie overbodig: te duur, te inflexibel en te laat.

Ook uw Expert Team concludeert dat de "besluitvorming over kernenergie [] bijvoorbeeld niet gebaseerd [is] op kennis van het (internationale) energiesysteem en hoe het aansluit bij de ontwikkeling van vraag en aanbod van energie". Het Expert Team acht het ook "belangrijk dat programmering van beleid meer wordt gebaseerd op basis van kennis en langetermijn scenario's dan nu het geval is".

Wij achten het daarom hoogstnoodzakelijk dat u vooraleerst nut en noodzaak van twee nieuwe kerncentrales aantoot met een deugdelijk vergelijk van de verschillende mogelijkheden om een CO₂-vrije energievoorziening in 2050 te realiseren.

De Informatie

U start een procedure om een locatie te vinden voor twee nieuwe kerncentrales. Maar veel is nog onduidelijk in dit plan.

Volgens uw voornemen kan uw plan variëren van één kerncentrale van 1.000 MW tot twee van samen 3.300 MW, een verschil van meer dan een factor drie. De uiteindelijke keuze is van grote invloed op de ruimtelijke effecten.

U start de procedure voor de ruimtelijke verkenning op een moment dat drie buitenlandse bedrijven zich net opmaken voor het uitvoeren van "technische haalbaarheidsstudies" als onderbouwing van uw plan. Veel aspecten die uiterst relevant zijn voor de ruimtelijke inpassing zijn op dit moment niet bekend. Dat antwoord geeft u ook als daar om gevraagd wordt: zowel vragen van de pers, van inwoners als van politici worden te vaak beantwoord met "dat weten we nog niet".

Wij achten het fundamenteel onjuist dat u een ruimtelijke procedure start zonder over de noodzakelijke achtergronden daarvoor te beschikken. Wij roepen u daarom op de procedure uit te stellen totdat de noodzakelijke gegevens beschikbaar zijn gekomen.

Daarbij achten wij het zeer onzorgvuldig dat u de inwoners van Nederland, met name Zeeland en Zuid-Holland, benadert met vragen die zij niet kunnen beantwoorden omdat u de relevante informatie niet beschikbaar stelt.

De Procedure

Het is een goed principe dat de slager zijn eigen vlees niet keurt. Daarom verbaast het ons dat u in deze procedure de rollen van zowel 'initiatiefnemer' als 'bevoegd gezag' vervult. Dit zal ertoe leiden dat de noodzakelijke belangenafwegingen niet op een politiek maar op een ambtelijk niveau gemaakt zullen worden en dat is onjuist.

Voor een geloofwaardige procedure en een duidelijke rol van de politiek boven de ambtenarij, achten wij het noodzakelijk dat de functie van bevoegd gezag bij een andere minister wordt ondergebracht, bijvoorbeeld de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De Samenhang met projecten in de energietransitie

De Nederlandse havens ontwikkelen zich naar duurzame innovatieve hubs; zowel de Rotterdamse haven als de Sloehaven hebben deze ambitie. Door het creëren van een gunstig vestigingsklimaat, bruist het van de initiatieven in deze havens, die voor een belangrijk deel wortelen in deze ambitie. De nieuw te bouwen kerncentrales komen dus niet in een groene weide te staan, maar zullen zich moeten voegen naar reeds bestaande activiteiten. In Zeeland zijn dat de bestaande gebruikers van het Sloegebied, zoals de raffinaderij, de opslag van radioactief afval en de op- en overslag van militair materieel. Binnen enkele jaren zullen tevens waterstoffabrieken, convertorstations, grootschalige batterijopslag en ammoniak op- en overslag in het Sloegebied gevestigd zijn.

Wij achten het ten principale onjuist dat een in noodzaak, in omvang en in locatie onzeker project als de nieuwbouw kerncentrales, zijn schaduw vooruitwerpt en barrières opwerpt voor concrete en noodzakelijke projecten in het kader van de energietransitie.

De samenhang met de opslag van radioactief afval

Uitbreiding van de productie van kernenergie gaat onherroepelijk gepaard met de productie van radioactief afval. Het gaat om een hoeveelheid tot zevenmaal zoveel afgewerkte splijtstof als thans is opgeslagen bij COVRA; indien het afval niet langer in de samenwerking van Frankrijk en Rusland opgewerkt kan worden, komt honderdvijftigmaal meer afval bij COVRA te liggen.

Voor de permanente opslag na 2130 bestaan geen concrete plannen; u geeft vanuit uw politieke overtuiging de opdracht aan uw collega in het jaar 2100 om voor u een besluit te nemen zonder dat hij dan nog een politieke afweging kan maken.

Wij achten dit een onaanvaardbaar voorbeeld van 'over het graf heen regeren'. Wij roepen u op uw verantwoordelijkheid te nemen en voorafgaand aan een besluit over nieuwe kerncentrales concrete besluiten te nemen voor de eindberging van radioactief afval. Deze besluitvorming zal onderdeel moeten zijn van deze procedure ter voorbereiding van de bouw van nieuwe kerncentrales. Alleen dan kunnen de risico's voor onze en toekomstige generaties afgewogen worden tegen de vermeende voordelen van de nieuwe kerncentrales.

De Locatie

Op 9 december 2022 schreef u aan de Tweede Kamer dat Borssele voor u de voorkeurslocatie voor twee nieuwe kerncentrales is. Inmiddels is een reeks onderzoeken van start gegaan rond de locatie Borssele. In uw Voornemen stelt u dat de Maasvlakte I ook een optie zou kunnen zijn en u roept iedereen op alternatieve locaties aan te dragen.

Uw opstelling in deze overtuigt niet. Op dit vlak lijkt "de pap al gestort": uw keuze staat vast, maar vanwege de wettelijke procedure moet u nog een alternatieve locatie onderzoeken. Het siert u dan weer dat u dit ook met zoveel woorden toegeeft op uw site "overkernenergie.nl".

Wij achten het daarom van bijzonder veel waarde dat een groep inwoners van de gemeente Borsele een reeks van 39 voorwaarden heeft opgesteld voor het geval u uw besluit doorzet. Deze voorwaarden zijn opgesteld zonder de effecten van uw Voornemen te kennen; deze zijn immers bij u

ook nog niet bekend. Juist dit aspect maakt deze voorwaarden zo waardevol: het is geen reactie, maar uitsluitend gericht op het behoud van de leefkwaliteit.

Wij dringen er met klem bij u op aan de Borsele Voorwaarden als ontbindende voorwaarden te gebruiken in uw onderhandelingen met mogelijke bouwers van de kerncentrales.

De Participatie

Uw voorstel tot participatie maakt niet duidelijk waar de ingediende reacties toe zouden kunnen leiden. Wij lezen alleen over de communicatie van Rijk naar inwoner, maar niet andersom. Ook op de informatieavonden werd een eenzijdige communicatie waargenomen.

Naar onze mening moet in een participatieproces van meet af aan wederzijds duidelijk zijn wat met de reacties wordt gedaan en hoe de wisselwerking tussen ministerie en inwoners vorm krijgt. Deze visie zal sterk in het participatieplan verankerd moeten worden voordat dit in uitvoering wordt gebracht. Daarbij zal expliciet aandacht moeten worden besteed aan het proces in de situatie dat u vragen van de inwoners niet kunt beantwoorden omdat u moet wachten op onderzoeksresultaten.

Tot slot verzoeken wij u ons op de hoogte te houden van de behandeling van deze reactie.

Met vriendelijke groet, namens de fractie PvdA-GroenLinks PS Zeeland,

Mw. I.A. Flameling, woordvoerder en
Dhr. G.W.A. Temmink, duo-fractievoorzitter.